

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Andrzej Duda

Warszawa, 25 września 2023 roku

Przesłanie
z okazji inauguracji roku akademickiego 2023/2024

Magnificencje Państwo Rektorzy!
Wysokie Senaty!
Szanowne Panie i Szanowni Panowie Profesorowie!
Drodzy Studenci!

U progu nowego roku akademickiego pragnę przekazać Państwu serdeczne pozdrowienia oraz życzenia wielu nowych sukcesów. Z nowymi siłami podejmują Państwo dzieło gromadzenia, przetwarzania i przekazywania wiedzy – czyli umacniania jednego z głównych fundamentów pomyślności Rzeczypospolitej i naszej obywatelskiej wspólnoty, a w szerszej perspektywie – także całej ludzkości. Niech owocny udział w pełnieniu tej misji będzie dla każdego z Państwa źródłem satysfakcji i poczucia osobistego spełnienia.

Per aspera ad astra – „przez trudy do gwiazd”. Ta łacińska maksyma dotyczy wszelkiej wartościowej aktywności ludzkiej, w której pożądaný skutek wymaga znacznego nakładu pracy i wyrzeczeń. Zarazem doskonale opisuje ona istotę powołania człowieka nauki i metaforycznie nawiązuje do trwającego Roku Kopernikańskiego, upamiętniającego 550-lecie urodzin i 480-lecie śmierci jednego z największych Polaków i najwybitniejszych uczonych wszech czasów.

Spuścizna tego absolwenta najstarszego polskiego uniwersytetu przypomina o osiągnięciach naszej nauki w różnych okresach dziejów i różnych dziedzinach. Wszak studia i prace samego Mikołaja Kopernika poza astronomią dotyczyły też innych dyscyplin, w tym ekonomii, prawa i medycyny. Dokonania polihistora z Fromborka skłaniają do namysłu nad jednością nauki i jednością uniwersytetu jako wspólnoty różnych fakultetów. Utrzymywanie tej wspólnoty i jej umacnianie jest szczególnym wyzwaniem w czasach daleko posuniętej specjalizacji badań.

Warto również wspomnieć, że epokowe odkrycie Kopernika bardzo długo musiało czekać na przełamanie oporów i akceptację ze strony ówczesnych autorytetów. Także dziś, choć zwykle w mniejszej skali, zdarza się, że praca uczonego wymaga pójścia pod prąd dominującej opinii ekspertów i podjęcia swoistego ryzyka w imię najwyższej wartości, jaką w nauce jest prawda. Ufam, że profesorowie polskich uczelni będą zachęcać swoich studentów i doktorantów do intelektualnej samodzielności, odwagi i wytrwałości, bo to one są koniecznym warunkiem osiągnięcia wyników wyrastających ponad przeciętność.

Mikołaj Kopernik – rodem z Torunia, miasta, które uwolniło się spod władzy Krzyżaków w roku 1466, kilka lat przed jego urodzeniem – przez całe życie był lojalnym poddanym królów polskich. Także dzisiaj przed uczelniami stoi ważne zadanie – uczyć zarówno otwartości na świat, jak i miłości Ojczyzny; zachęcać do odpowiedniego skupienia na własnej działalności zawodowej, ale też do aktywnej postawy obywatelskiej. Szkoły wyższe są miejscem formowania przyszłych pracowników nauki, nauczycieli i wysoko wykwalifikowanych specjalistów, a mówiąc najogólniej – szeroko rozumianych elit narodowych. Z tego względu uczelnie mogą i powinny być – w jeszcze większym stopniu niż obecnie – miejscem działania różnorodnych organizacji studenckich, spotkań dyskusyjnych i imprez artystycznych, dostępną i wielobarwną szkołą uczestnictwa w kulturze i życiu publicznym. Dzieje się tak, kiedy instytucje akademickie cieszą się autorytetem ufundowanym na ich bezstronności i obiektywizmie, a uczelniane debaty odbywają się w ramach usankcjonowanych prawem i dobrym obyczajem.

Światowy Kongres Kopernikański, rozpoczęty w dniu i miejscu urodzin uczonego, tj. 19 lutego br. w Toruniu, połączony był z inauguracją działalności Akademii Kopernikańskiej, a następnie także kilku Kolegiów Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika. W roku akademickim 2023/2024 będziemy obchodzić też inne rocznice bardzo znaczące dla polskiej nauki i edukacji, zwłaszcza 660-lecie powołania Akademii Krakowskiej – pierwszego polskiego uniwersytetu oraz 250-lecie utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, czyli pierwszego w Europie ministerstwa oświaty.

Te ważne jubileusze skłaniają do spojrzenia na dzieje i przyszłość nauki polskiej w dłuższej perspektywie. Od chwili powstania w Europie pierwszych uniwersytetów w XI i XII wieku, a niewiele później w Polsce w XIV wieku, w toku blisko tysiącletniej historii szkolnictwo wyższe i nauka przeszły ogromne przeobrażenia. Chociaż zasadnicze powołanie *universitas*, czyli wspólnoty badaczy i studentów, pozostaje niezmiennie – a stanowi je poszukiwanie prawdy we wszystkich dziedzinach wiedzy – nauka i nauczanie zyskały współcześnie niespotykaną wcześniej doniosłość. Nie ma już chyba dziedziny życia indywidualnego i społecznego, która byłaby niezależna od nauki i stosowania jej ustaleń. Przeciwnie: niemal każdy obszar aktywności człowieka wiąże się dzisiaj bezpośrednio lub pośrednio z kondycją nauki, z jej dawnymi i najnowszymi osiągnięciami.

Trwa przy tym nieustająca ekspansja innowacyjnych badań, sięgających coraz głębiej w mikro- i makrostrukturę świata, nie tylko fizycznego, ale też społecznego, organicznego i duchowego. Prowadzą je zarówno pojedyncze laboratoria czy małe zespoły badawcze, jak i duże korporacje i centra przy zaangażowaniu państw i organizacji międzynarodowych. Przyspieszająca w ostatniej dekadzie eksploracja przestrzeni kosmicznej, wyzwania związane ze zmianami klimatu i głębokie rysy w dotychczasowej, utrzymującej się od ponad 30 lat architekturze bezpieczeństwa światowego – to główne, lecz niejedyne pola, na których nauka może odegrać rolę czynnika transformującego i jednoczącego społeczność międzynarodową.

Jestem przekonany, że polscy uczeni, innowatorzy i wybitni specjaliści w różnych dziedzinach nauki i techniki nadal będą dostarczać rodakom wielu powodów do dumy jako ci, którzy swoją twórczą, wytrwałą pracą przyczyniają się do pozytywnych przełomów w myśli ludzkiej – nie wyłączając tych największych, na miarę rewolucji kopernikańskiej. Życząc tego Państwu z całego serca, ufam, że w roku akademickim 2023/2024 *astra* będą przeważać nad *aspera*. Raz jeszcze proszę Państwa o przyjęcie najlepszych życzeń i wyrazów szacunku.

Z WYKŁADAMI SŁOWNIKOWYMI